

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande över Ädelmetallutredningen – en moderniserad reglering av handel med ädelmetallarbeten (SOU 2026:14)

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

I några avseenden uppfyller konsekvensutredningen förordningens krav. Det gäller exempelvis beskrivningen av problem och syfte med förslaget, konsekvenser av om ingen åtgärd vidtas och alternativa lösningar. Beskrivningen av hur och när konsekvenserna kan utvärderas är tydlig, vilket är positivt. Det är emellertid också fallet att andra delasppekter har redovisats alltför knapphändigt för att kunna anses uppfylla förordningens krav. Detta gäller beskrivningen av berörda företag, påverkan på företagets kostnader och intäkter, påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag, särskild hänsyn till små och medelstora företag. Bland annat enmansföretag förväntas beröras och eftersom företagsväsentliga delar såsom kostnadspåverkan inte har beskrivits tillräckligt bedömer Regelrådet sammantaget att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven.

Innehållet i förslaget

Det föreslås att två lagar och två förordningar ska ändras. I sak anges förslaget innebära bland annat följande. Den tillåtna negativa avvikelsen av finhalt (det vill säga att den faktiska mängden guld, platina eller silver i ett föremål av ädelmetall enligt gällande svensk lagstiftning kan understiga den deklarerade finhalten inom fastställda gränser) föreslås tas bort. Det föreslås också att finhaltsstämpeln ska visa finhalt i tusendelar för alla ädelmetallarbeten. Vidare föreslår utredningen att tillverkare eller importör ska kunna kontrollstämpla under vissa villkor och det föreslås att fler metoder bör införas för kontroll av finhalt. Palladiumarbeten med en finhalt om minst 500 tusendelar föreslås också omfattas av lagen om handel med ädelmetallarbeten. Sverige föreslås fortsatt vara medlem i ädelmetallkonventionen (ingen förändring) och Research Institutes of Sweden AB (RISE) föreslås få uppdrag att verka som kontrollorgan och kontrollbyrå, med statlig finansiering för uppdraget. Tillsynsmyndigheten Swedac föreslås tillföras medel om högst 2 500 000 kr årligen för att utöva tillsyn över handeln med ädelmetallarbeten. Tillsynen föreslås finansieras via förvaltningsanslaget, medan namnstämpelregistret fortsatt föreslås finansieras via avgifter, genom specialdestination. Tillsynsmyndigheten föreslås kunna avregistrera en namnstämpel, vilket anges innebära att myndigheten ges rätt att utan innehavarens samtycke avregistrera en namnstämpel när innehavaren har avlidit eller, om innehavaren är en juridisk person, har upphört, eller avgift för registreringen inte har betalats inom föreskriven tid, eller om namnstämpeln har använts i strid med lagen om handel med ädelmetallarbeten eller

föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Tillsynsmyndighetens förslås få rätt att göra så kallade dolda testköp. Swedac förslås kunna göra dolda testköp inom ramen för myndighetens marknadskontroll och tillsyn. Det innebär att testköp i vissa fall ska kunna göras anonymt. Det förslås också att tillsynsmyndigheten ska kunna ta ut administrativa sanktionsavgifter vid vissa överträdelser. Avgifter ska kunna tas ut i de fall ädelmetallarbeten saknar föreskrivna stämplat eller om finhaltsstämpeln är felaktig. Avgifter ska även kunna tas ut om en namnstämpel eller kontrollstämpel använts i strid med lagstiftningen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Sanktionsavgiften förslås fastställas inom intervallet 5 000–500 000 kr.

Regelrådets granskning fokuserar på de delar av förslaget som bedöms ge effekter av betydelse för företaget.

Bedömning av delasppekter

Problembeskrivning och syftet med förslaget

Regeringen beslutade den 20 juni 2024 att en särskild utredare förutsättningslöst ska se över lagstiftningen för handel med ädelmetallarbeten samt förslå hur den kan moderniseras så att den uppfyller sitt konsumentskyddande syfte utan att hindra teknisk utveckling eller handel på den fria marknaden. Därutöver anges det framgå av utredningens direktiv att utredningen har haft i uppdrag att granska lagstiftningen om handel med ädelmetallarbeten och förslå åtgärder för att modernisera regleringen så att den blir effektiv och ändamålsenlig för både aktörer på marknaden och konsumenter. Genom tilläggsdirektiv har utredningens uppdrag utvidgats till att omfatta en analys av tillsynen över regelverkets efterlevnad. I detta har ingått att bedöma behovet av en förstärkt tillsyn, förslå åtgärder för att stärka och finansiera tillsynsverksamheten samt lämna de författningsförslag som bedöms nödvändiga. Det anges att den svenska regleringen av handeln med ädelmetallarbeten i flera avseenden är ålderstigen. Den senaste mer genomgripande översynen genomfördes 1999 och innebar endast begränsade förändringar i förhållande till den tidigare lagen (1986:985) om handel med ädelmetallarbeten. Flera centrala bestämmelser har därmed varit i kraft i närmare fyrtio år och är utformade för en handelsstruktur som i många avseenden har förändrats sedan dess. Utredningens uppdrag är att analysera vilka delar av regelverket som behöver uppdateras och på vilket sätt, för att säkerställa att lagstiftningen är effektiv och ändamålsenlig när det gäller konsumentskydd och marknads integritet. Samtidigt ska reglering och tillsyn utformas så att de är praktiskt genomförbara och inte medför onödiga administrativa eller ekonomiska bördor för näringslivet. Utredningen har identifierat ett antal utmaningar inom de sakområden som omfattas av direktiven. Dessa utmaningar avser såväl regleringens materiella innehåll som de organisatoriska och praktiska förutsättningarna för de aktörer som ansvarar för tillsynen och för kontrollen av ädelmetallarbeten. I kapitlen 3–6 behandlas mer ingående de utmaningar som är kopplade till det nuvarande regelverket, de förändringar som eftersträvas samt utredningens förslag. Det finns även mer information om vilket problem som utredningen avser lösa och vilken förändring som eftersträvas än det som refereras här.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en problembeskrivning och en beskrivning av förslagets syfte. Beskrivningen är tydlig.

Regelrådet finner problembeskrivning och beskrivning av syfte med förslaget godtagbar.

Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

Om den tillåtna avvikelserna i finhalten skulle kvarstå anges det finnas risk för att den blir ett handelshinder för svenska exportföretag. EU-domstolens praxis fastslår att obligatorisk ommärkning i importlandet inte är tillåten när varor redan är korrekt märkta enligt exportlandets regler, förutsatt att märkningen är begriplig för konsumenten och att kontrollen motsvarar importlandets krav. Mot denna bakgrund kan den svenska finhaltsregleringen påverka om svensk kontrollstämpling av ädelmetallarbeten accepteras i andra EES-länder och i ädelmetallkonventionens medlemsländer där negativ avvikelse inte tillåts. Utredningen bedömer vidare att konsekvenserna av att palladium fortsatt står utanför ädelmetallagstiftningen är begränsade, men inte försumbara. Köpare av palladiumarbeten omfattas inte av samma konsumentskydd som för andra ädelmetaller, vilket innebär att arbetet kan sakna spårbarhet och uppgift om finhalt. Detta kan i sin tur påverka marknadens förtroende för svenska ädelmetallarbeten. Bristen på reglering och ansvarsstämpling kan dessutom begränsa svenska företags möjligheter till export, eftersom märkning och kontroll av finhalt inte följer samma standard som för övriga ädelmetaller. Om den föreslagna lagändringen om att annan än kontrollorganet i vissa fall får kontrollstämpla med kattfoten inte genomförs väntas detta få stora konsekvenser för de företag som i dag själva får kontrollstämpla. En sådan återgång skulle innebära betydande logistiska utmaningar som kan påverka konkurrenskraften. Det anges även andra konsekvenser. Den minskade efterfrågan på kontrollstämpling, tillsammans med behovet av investeringar i ny teknik, kompetensutveckling och grundbemanning, anges göra det svårt för RISE att uppnå ekonomisk bärkraft och begränsa myndighetens möjlighet att långsiktigt behålla nödvändig kompetens och laboratoriekapacitet. Om inget långsiktigt uppdrag tilldelas en kvalificerad aktör finns en reell risk att Sverige står utan fungerande kontrollorgan och kontrollbyrå. Konsekvenserna skulle bli att Sverige inte skulle kunna uppfylla sina åtaganden enligt ädelmetallkonventionen, och ädelmetallarbeten skulle inte kunna kontrollstämplas med kattfoten eller CCM-stämpeln, vilket försvårar företagets export, ökar kostnader och leveranstider.

Om Swedac inte får den föreslagna förstärkningen avseende tillsynsverksamheten, varken i form av tillkommande anslagsfinansiering eller ytterligare befogenheter, kommer tillsynen fortsatt att vara begränsad med ett otillräckligt konsumentskydd som följd. Med låg risk att upptäckas ökar sannolikheten för överträdelser av regelverket. Eftersom e-handeln växer snabbt innebär samma nivå på resurserna inte att tillsynen kan upprätthållas, den faktiska effekten blir i stället att tillsynen av e-handeln försämras över tid. Sammantaget riskerar det att leda till minskad transparens på marknaden och snedvriden konkurrens.

Det anges också, utöver det som refereras ovan, konsekvenser av om ingen åtgärd skulle vidtas när det gäller dolda testköp och andra delar av förslaget.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en redovisning av konsekvenser om ingen åtgärd vidtas. Den är både tydlig och utförlig. Utifrån de aspekter som Regelrådet har att särskilt beakta är det inte minst värdefullt att konsekvenser för företag om man skulle avstå från vissa åtgärder anges tydligt.

Regelrådet finner redovisningen av konsekvenser om ingen åtgärd vidtas godtagbar.

Alternativa lösningar

I avsnitt 3.3.2 anges följande. Årsbeteckning är en frivillig ansvarsstämpel som tillverkare och importörer kan använda för att ange tillverknings- eller importår. Utredningen har prövat om

Ökad spårbarhet kan uppnås även genom att införa årsbeteckning som obligatorisk ansvarsstämpel vid tillverkning av ädelmetallarbeten i guld, platina och palladium. Årsbeteckningen skulle tydligt visa när ett ädelmetallarbete är tillverkat eller importerat och därmed vilken finhaltsbestämmelse som då var tillämplig. Emellertid skulle stämpling med årsbeteckningen enligt utredningen innebära ytterligare ett arbetsmoment i tillverkningen med tillkommande kostnader, företagen skulle få införskaffa nya årliga stämplat för årsbeteckningen, vidare skulle en obligatorisk, extra stämpel kunna medföra tekniska svårigheter vid begränsat utrymme för stämpling av ädelmetallarbetena. Vid en samlad bedömning anser utredningen att införandet av en ytterligare obligatorisk stämpel med årsbeteckning utgör en relativt betungande åtgärd för tillverkande och importerande företag. Införandet skulle dessutom kunna medföra administrativa kostnader och praktiska hinder, vilket inte bara påverkar konkurrensförutsättningarna utan även kan fungera som ett handelshinder och påverka handelsflödena för ädelmetallarbeten.

I avsnitt 5.2 anges RISE vara den lämpligaste aktören att fungera som kontrollbyrå och kontrollorgan. Vissa alternativ till detta diskuteras också i avsnittet. Jämförelser görs med alternativen att myndigheter som Tullverket och Konsumentverket skulle ges uppdraget och alternativet att ge uppgiften till Swedac analyseras likaså. För- och nackdelar med dessa lösningar beskrivs.

När det gäller tillsyn är utredningens förslag som nämnts att Swedac ska tillföras medel om högst 2 500 000 kr årligen för att utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen om handel med ädelmetallarbeten och föreskrifter meddelade med stöd av lagen. Regeringen ska tillföra medel för detta ändamål under utgiftsområde 24 Näringsliv, anslag 2:1, och ges i form av en förstärkning av Swedacs ordinarie förvaltningsanslag. Namnstämpelregistret föreslås fortsatt finansieras genom avgifter, via specialdestination.

Även i detta fall beskrivs vissa alternativ som har övervägts. Ett komplement eller alternativ till att avgifterna för namnstämpelregistret finansierar tillsynen skulle kunna vara att tillsynsmyndigheten ges möjlighet att ta ut avgifter för tillsyn. Ett flertal modeller för avgiftsfinansiering beskrivs och diskuteras. Sammanfattningsvis bedöms ingen av dessa lösningar vara lämplig, av skäl som redovisas av utredningen.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en beskrivning av alternativa lösningar. Denna beskrivning är tydlig och utförlig. Sett till de aspekter som Regelrådet har att beakta är det positivt att det även i förekommande fall beskrivs konsekvenser för företag av de alternativ som väljs bort, exempelvis när det gäller avgiftsfinansiering.

Regelrådet finner redovisningen av alternativa lösningar godtagbar.

Berörda företag

Det framgår att direkt berörda företag är sådana som tillverkar, importerar, exporterar och handlar med ädelmetallarbeten. Det anges på sida 128 att de företag som finns registrerade med namnstämplat omfattar såväl enmansföretag med begränsad omsättning som större bolag med mer omfattande verksamhet. Det anges att tillsyn genomförts hos mellan 4 och 49 handlare per år åren 2019 – 2023. medan kontroller av e-handlare varit få eller helt uteblivit vissa år. Under 2024 genomfördes sex tillsynsbesök hos fysiska handlare, och under 2025 fyra stycken. Inga besök har genomförts hos e-handelsaktörer under perioden. Under perioden 2019–2021 anlätade Swedac RISE för provning av finhalten hos 30

ädelmetallarbeten, samtliga av guld. Dessa arbeten härrörde från tillsyn av 18 olika handlare, varav tio var e-handlare. Efter detta har inga ytterligare provningar genomförts.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår viss information om vilka branscher som berörs och det finns några uppgifter om antal och storlek på företagen. Sammantaget bedömer Regelrådet likväl att beskrivningen inte ger tillräcklig information om de berörda företagen. Det är i alla händelser alltför oklart hur många företagen är totalt och hur stora de är.

Regelrådet finner redovisningen av berörda företag bristfällig.

Påverkan på företagets kostnader och intäkter

Förslaget att avskaffa den tillåtna negativa avvikelserna av finhalten bedöms inte få några negativa praktiska konsekvenser. Enligt utredningen efterfrågas och används möjligheten till negativ avvikelse inte i praktiken. En möjlig effekt av förslaget är förbättrade exportförutsättningar och därmed ökade intäkter, även om dessa effekter inte kan kvantifieras av utredningen.

När det gäller förslaget att finhaltsstämpeln ska utgöras av siffror som anger arbetets lägsta finhalt i tusendelar påverkar företag som tillverkar eller importerar sådana arbeten. Förslaget innebär att kostnader kan uppstå för ny stämpel eller ny ritning för laserstämpling. Utredningen bedömer dock dessa kostnader som marginella, även för små företag. Förslaget att införa krav på ansvarsstämpling för ädelmetallarbeten av palladium påverkar de företag som tillverkar eller importerar sådana arbeten och som i dag inte redan ansvarsstämplat dem. Kravet innebär ett nytt arbetsmoment och eventuellt kostnader för ny stämpel eller ny ritning för laserstämpling. Mot bakgrund av den begränsade produktionen och importen av palladiumarbeten bedöms dock kostnaderna som marginella, även för små företag. Vissa företag ansvarsstämplat redan sina palladiumarbeten, och för dessa innebär förslaget ingen förändring. En möjlig effekt är förbättrade exportmöjligheter av palladiumarbeten och ökade intäkter, utredningen kan dock inte kvantifiera detta.

Utredningen föreslår att kontrollstämpling, under vissa förutsättningar, ska kunna utföras av företagen själva samt att finhalten ska kunna kontrolleras på ett ädelmetallarbete eller på prov av en metallegering. För RISE:s avtalskunder innebär detta att nuvarande ordning kan bibehållas utan ytterligare kostnader eller praktiska konsekvenser, samtidigt som deras exportmöjligheter säkras. För övriga företag innebär förslaget möjlighet att bli avtalskunder hos RISE och, under vissa villkor, själv kunna utföra själva kontrollstämplingen. Detta kan bidra till ökade exportmöjligheter, särskilt till marknader med krav på obligatorisk kontrollstämpling.

Förslaget om att RISE får ett långsiktigt uppdrag som kontrollorgan, och för detta en årlig anslagsfinansiering, innebär för de företag som är avtalskunder att man har en fortsatt tillgång till kontrollstämpling, för övriga företag innebär förslaget att det fortsatt finns möjlighet att bli avtalskund och få tillgång till kontrollstämpling. Förslagen om att det fortsatt ska krävas ackreditering av Swedac för kontrollstämpling med lilla riksvapnet bedöms inte innebära några konsekvenser för företag. Samma gäller förslaget om utformningen av en kontrollbyrås identitetsstämpel, som endast innebär en anpassning av regleringen till dagens praxis. Utredningen föreslår att Sverige förblir medlem i ädelmetallkonventionen. För företag som använder CCM-stämpling innebär detta fortsatt tillgång till stämpeln, och en framtida möjlighet att kunna CCM-stämpla för de företag som inte gör det i dag. Generellt ger det

svenska medlemskapet företag också indirekt tillgång till teknisk utveckling, information om regelverksförändringar och pågående harmoniseringsarbete, vilket kan påverka produktutveckling, kvalitetssäkring och marknadsstrategier.

Förslagen om förstärkt tillsyn och utökade befogenheter för Swedac bedöms få flera olika konsekvenser för företag. Generellt innebär förslagen mer tillsyn, att fler företag omfattas av insatser samt fler och mer effektiva åtgärder mot överträdelse. Det skulle även innebära att företag inom e-handeln i högre utsträckning blev föremål för tillsynsinsatser, inklusive dolda testköp. Tillsynen blir skattefinansierad, vilket medför en kostnadslättnad för företag med registrerad namnstämpel, medan övriga företag inte påverkas av detta ekonomiskt. Vid överträdelse ges Swedac möjlighet att vidta verkningfulla åtgärder, som avregistrering av namnstämplat och uttag av sanktionsavgifter. Avregistrering av en namnstämpel är en ingripande åtgärd för det berörda företaget, men innebär inte att företaget utestängs från marknaden. Enligt gällande regler har företaget fortsatt möjlighet att anlita ett ackrediterat kontrollorgan eller en kontrollbyrå för kontrollstämpling av ädelmetallarbeten. För företag som blir föremål för dolda testköp gäller som huvudregel att köpesumman ska återbetalas till tillsynsmyndigheten, samtidigt som företaget får tillbaka den sålda varan. Åtgärderna bedöms därmed i praktiken neutralisera varandra kostnadsmässigt.

Införandet av sanktionsavgifter vid överträdelse förväntas bidra till ökad konkurrensneutralitet och skapa en mer förutsägbar och rättvis marknad för seriösa företag, där regelverkets krav upprätthålls och återkommande överträdelse bemöts proportionerligt. För företag som bryter mot reglerna skapas en faktisk och direkt ekonomisk konsekvens när regelverket inte efterlevs, där kostnaden står i proportion till överträdelsens allvar och omfattning. Sanktionsavgifterna fungerar som ett avskräckande medel och bidrar till att stärka både efterlevnaden av reglerna och förtroendet för marknadskontrollen. Sanktionsavgiften ska kunna bestämmas till lägst 5 000 kr och högst 500 000 kr. Avgiften ska kunna sättas ned helt eller delvis om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna skulle vara oskäligt att ta ut sanktionsavgiften. Övriga kostnadsförändringar som kan träffa företag har inte kvantifierats.

Regelrådet gör följande bedömning. Den enda kostnadsförändring som kan träffa företag och som har kvantifierats är den föreslagna sanktionsavgiften. Att vissa kostnadsökningar beskrivs som marginella medger inte att man kan dra någon slutsats om vad den totala effekten blir vare sig per företag eller för företagen totalt. Om det är möjligt för utredningen att bedöma en kostnad som marginell framstår det för Regelrådet som att någon uppfattning om kostnadens nivå ändå bör finnas. Ett alternativ som hade kunnat övervägas är att ange ett intervall som utredningen bedömer att den verkliga kostnaden kan ligga inom. Sådan information finns inte och det har inte heller förklarats av vilka skäl det inte anges information. Om det skulle vara så att utredningen har försökt att göra en uppskattning men därvid stött på specifika problem, hade även sådan information – som har ett värde - kunnat anges. När det varken finns någon uppskattning av kostnadsförändringen eller någon förklaring till att den saknas finner Regelrådet att beskrivningen av kostnadspåverkan inte är tillräckligt tydlig.

Det finns viss kvalitativ information om intäktspåverkan. I Regelrådets vägledning för konsekvensutredning anges bland annat följande. Om det inte är möjligt att kvantifiera konsekvenserna ska de beskrivas kvalitativt. Regelgivaren uppmanas att i sådana fall vara tydlig i sin motivering varför detta val har behövt göras. (Se <https://www.regelradet.se/vagledning.1236.html> under flik "Påverkan på företagets intäkter"). Regelrådet konstaterar att det finns en kvalitativ beskrivning av intäktspåverkan, men att Regelrådet inte kan finna någon motivering till varför utredningen inte har kunnat kvantifiera

detta. Om utredningen hade angett en tydlig beskrivning exempelvis av företagens försäljning idag och en bedömning sedan hade gjorts i vilken utsträckning denna väntas öka, hade beskrivningen blivit tydligare. Det gäller även om beskrivningen av ökningen inte i sig skulle vara kvantifierad. I alla händelser hade det behövts en förklaring av skälen till att det inte är möjligt att beskriva intäktspåverkan på ett tydligare sätt. Det kunde och borde ha angetts om försök har gjorts att kvantifiera intäktspåverkan och vad sådana försök i så fall gett för resultat.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på företagens kostnader och intäkter bristfällig.

Påverkan på konkurrens

Som angavs ovan förväntas införandet av sanktionsavgifter vid överträdelser bidra till ökad konkurrensneutralitet och skapa en mer förutsägbar och rättvis marknad för seriösa företag, där regelverkets krav upprätthålls och återkommande överträdelser bemöts proportionerligt. Det anges att för företag som bryter mot reglerna skapas en faktisk och direkt ekonomisk konsekvens när regelverket inte efterlevs, där kostnaden står i proportion till överträdelsens allvar och omfattning. Sanktionsavgifterna fungerar som ett avskräckande medel och bidrar till att stärka både efterlevnaden av reglerna och förtroendet för marknadskontrollen.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns viss information om påverkan på konkurrens. Detta är positivt. Regelrådet finner emellertid att beskrivningen hade behövt utvecklas. Det framstår utifrån beskrivningar av berörda företag som att det kan finnas stor variation i vilka förutsättningar företagen har. Mot denna bakgrund finner Regelrådet det svårt att utesluta att det skulle kunna finnas även annan påverkan på konkurrensen än den som utredningen tagit upp. Att tillsynen förstärks och Swedac får fler befogenheter skulle till exempel kunna vara konkurrensneutralt, men det är inte uppenbart att det är så.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på konkurrens bristfällig.

Särskilda hänsyn till små och medelstora företag

Det anges i remissen att branschföreträdare har påpekat att de kraftigt varierande ekonomiska förutsättningarna bland företag som omfattas av den befintliga lagen om handel med ädelmetallarbeten kan göra tillsynsinsatser mot små företag till en oproportionerlig ekonomisk börda. Det anges att differentierade tillsynsavgifter skulle kunna minska denna ekonomiska asymmetri. Förslaget är att Swedacs tillsyn blir skattefinansierad, vilket anges medföra en kostnadslättnad för företag med registrerad namnstämpel, medan övriga företag inte påverkas av detta ekonomiskt. Det anges att mot bakgrund av den begränsade produktionen och importen av palladiumarbeten bedöms kostnaderna för ansvarsstämpling vara marginella, även för små företag. Det anges samma information när det gäller att finhaltsstämpeln ska utgöras av siffror som anger arbetets lägsta finhalt i tusendelar och att en ny stämpel eller ny ritning för laserstämpling kan behövas.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns, såvitt Regelrådet kan se, ingen bedömning av om det vore motiverat med särskilda hänsyn till små och medelstora företag i konsekvensutredningen. Det framstår för Regelrådet som att särskilda hänsyn inte har tagits. Det är möjligt att detta inte ger några stora effekter, men eftersom det enda som anges om kostnadspåverkan är att den bedöms vara liten, är det inte möjligt att dra någon mer specifik slutsats. Det hade behövts tydligare information för att avgöra vad konsekvensen blir för små och medelstora företag av att ingen särskild hänsyn tas.

Regelrådet finner redovisningen av särskilda hänsyn till små och medelstora företag bristfällig.

Åtgärder för att begränsa kostnader och andra negativa effekter

Det finns vissa beskrivningar av hur proportionalitet har bedömts av utredningen för delar av förslaget. Sådan information anges således när det gäller förslaget att namnstämpel ska kunna avregistreras, att dolda testköp ska kunna göras och när det gäller vilken nivå de föreslagna sanktionsavgifterna ska ligga på.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en redovisning av hur förslag utformats på ett sätt som såvitt Regelrådet kan förstå innebär en viss begränsning i kostnader och andra negativa effekter för berörda företag. Beskrivningen är tillräcklig, även om kostnadspåverkan gärna hade kunnat beskrivas mer utvecklat när det gäller avregistrering av namnstämpel.

Regelrådet finner redovisningen av åtgärder för att begränsa kostnader och andra negativa effekter godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Författningsändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2028. Tidpunkten har valts med beaktande av den tid som krävs för remissbehandling samt för beredning och utarbetande av proposition med lagförslagen. Det finns även behov av att förslaget om att RISE ska verka som kontrollorgan och kontrollbyrå förankras i riksdagen, varefter regeringen genom ägaranvisning kan ange RISE uppdrag inom ädelmetallområdet. Detta behöver beaktas i den tidsmässiga planeringen. Som framgår av betänkandets konsekvensanalys, avsnitt 8.5.2., bedömer utredningen att flera av de föreslagna bestämmelserna i författningsförslagen utgör sådana tekniska föreskrifter som på utkaststadiet ska anmälas till EU-kommissionen enligt direktivet om tekniska föreskrifter. Detta gäller särskilt de förslag som innebär nya eller ändrade krav på finhalt, stämpling och kontrollstämpling, bland annat genom att palladium förs in i regelsystemet och genom ändringar av finhalts- och kontrollstämplars utformning. Efter att en sådan anmälan skett måste den anmälade medlemsstaten avvakta med att fatta beslut i tre månader. Utredningen bedömer därmed datumet för ikraftträdandet behöver anpassas till anmälningsförfarandet. Vidare bedöms det vara viktigt för de företag som berörs av ändringarna att dessa genomförs samlat, för att underlätta företagets anpassning till de nya kraven. För vissa av lagändringarna, exempelvis borttagandet av den tillåtna negativa avvikelser från finhalten samt förslaget om att finhalten ska anges i tusendelar, förutsätts att ikraftträdandet sker samtidigt och vid ett årsskifte för att de avsedda effekterna ska kunna uppnås. Den föreslagna tidplanen anges ge tillsynsmyndigheten möjlighet att anpassa befintliga föreskrifter, upprätta nya vid behov samt vidta nödvändiga informationsinsatser för att säkerställa en korrekt och effektiv implementering. Övergångsbestämmelser föreslås också i några avseenden och motiveras.

Utredningen bedömer också att det finns behov av riktade och förstärkta informationsinsatser avseende vissa av de föreslagna lagändringarna, särskilt för företag vars verksamhet direkt påverkas av tvingande bestämmelser. Detta gäller bland annat att negativ avvikelse från finhalt inte är tillåten, att ädelmetallarbeten ska finhaltsstämplas i tusendelar samt att palladiumarbeten med en finhalt på minst 500 tusendelar ska ansvarsstämplas eller kontrollstämplas. Företagen behöver även informeras om de nya tillsynsbefogenheter som Swedac tilldelas, så att de är medvetna om att dolda testköp kan göras samt vilka åtgärder

som kan vidtas vid överträdelser. Dessa omfattar bland annat avregistrering av namnstämplor samt uttag av administrativa sanktionsavgifter. Swedac bör ta en aktiv roll i detta arbete och, i samverkan med branschorganisationer, på ett effektivt sätt nå ut till de berörda marknadsaktörerna. Det anges även mer information än det som refereras här om hur informationsinsatserna bör ske.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår vilka överväganden som har gjorts vid valet av tidpunkt för ikraftträdande. Beskrivningen är tydlig. Det finns också en bedömning av behovet av speciella informationsinsatser. Även denna beskrivning är tydlig.

Regelrådet finner redovisningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser godtagbar.

Hur och när konsekvenserna kan utvärderas

Utredningen föreslår att utvärderingen av förslagen ska genomföras samlat genom ett återrapporteringsuppdrag i Swedacs regleringsbrev. Som underlag kan statistik över stämplingar med kattfoten användas, där målsättningen bör vara att antalet stämplingar ökar eller åtminstone inte minskar över tid. Det kan även analyseras i vilken utsträckning fler företag har ingått avtal med kontrollorganet för att få möjlighet att stämpla med kattfoten. När det gäller förstärkningen av Swedacs tillsyn, inklusive de nya befogenheterna, bör även denna följas upp och utvärderas genom särskilt återrapporteringsuppdrag i regleringsbrev eller liknande. Inom ramen för tillsynsarbetet bör det också finnas möjlighet att bedöma effekterna av kravet på att finhalt ska anges i tusendelar i kombination med borttagandet av negativ avvikelse, och om dessa förändringar leder till önskad effekt kring möjligheten att fastställa när ädelmetallarbeten av guld har tillverkats eller importerats. Även frågan om påverkan på exporten bör utvärderas. Det finns i nuläget ingen lättillgänglig statistik som möjliggör en analys av vilken påverkan borttagandet av den negativa avvikelsen, införandet av krav på att palladium omfattas av regleringen, kraven på att finhalt ska anges i tusendelar samt att finhalt ska anges i tusendelar har haft. Utredningen föreslår därför att Swedac, i samverkan med branschorganisationer, genomför en enkätundersökning eller liknande för att kunna utvärdera dessa effekter. Den samlade utvärderingen föreslås återrapporteras i Swedacs årsredovisning för år 2029. Detta ger förutsättningar för att lagändringarna ska ha varit i kraft under en viss tid samt ger Swedac tillräcklig tid att slutföra rekryteringar och administrativa förberedelser och att därefter bedriva det förstärkta tillsynsarbetet innan utvärderingen genomförs. Samtidigt ges RISE möjlighet att genomföra nödvändiga investeringar och kompetensutvecklingsinsatser för personalen samt att bedriva verksamheten under en inledande period. Återrapporteringen kan genomföras vid ett enskilt tillfälle eller under en rad år, i syfte att följa utvecklingen och bedöma effekterna av förändringarna över tid.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns information såväl om vilka aspekter som utredningen ser som särskilt viktigt att utvärdera som om hur denna utvärdering tänks gå till. Det framgår vilken aktör som väntas genomföra utvärderingsinsatserna och det anges även när utvärdering tänks ske. Beskrivningen är tydlig och utförlig.

Regelrådet finner redovisningen av hur och när konsekvenserna kan utvärderas godtagbar.

Överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven

Lagstiftningen på ädelmetallområdet är inte harmoniserad inom EU. Även om medlemskapet i ädelmetallkonventionen har medfört viss harmonisering mellan konventionens

bestämmelser och medlemsländernas nationella lagstiftning, har Sverige fortfarande egna regler för stämpling och finhalt. Utredningen bedömer att förslagen är förenliga med gällande unionsrätt. De produkt- och märkningskrav som föreslås, bland annat uttrycksätt för finhalt och stämpelutformning, samt den kontroll och ackrediteringsordning som knyts till stämplingssystemet är utformade med beaktande av den inre marknadens krav, särskilt kraven på icke-diskriminering och proportionalitet och principen om ömsesidigt erkännande. Regelverket innehåller mekanismer för att godta likvärdiga stämplat och kontroller från andra EES-länder, vilket begränsar risken för handelshindrande effekter. Den nationella kontrollstämpeln, kattfoten, utgör därutöver en särskild svensk kvalitets och kontrollmarkör knuten till användningen av riksvapnet och ett nationellt ansvar för stämpelns integritet. Förslagen innebär inte att en sådan nationell kontrollstämpel behöver användas för att varor ska kunna saluföras, utan påverkar främst under vilka förutsättningar den svenska kontrollstämpeln får anbringas. Det anges också en bedömning när det gäller ömsesidigt erkännande av produkter inom EU och förslag i författningsförslagen som utgör tekniska föreskrifter (anmälan enligt 2015/1535).

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en beskrivning av förslagets överensstämmelse med EU-rätten som är tillräcklig. Det finns också en beskrivning av hur förslaget förhåller sig till bestämmelser om ömsesidigt erkännande och anmälan enligt tjänstedirektivet och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster. Regelrådet finner att det framgår hur förslaget förhåller sig till minimikrav.

Regelrådet finner redovisningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten och om det går utöver minimikraven godtagbar.

Övrigt som Regelrådet vill framföra

Inget övrigt finns att framföra i ärendet.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 27 maj 2026.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Martin Mörman och Roland Sigbladh.

Ärendet föredrogs av Christian Pousette.



Anna-Lena Bohm
Ordförande



Christian Pousette
Föredragande